

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/238

Έν Καισαριανῇ τῇ 26ῃ Μαρτίου 2019

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1 9 8η

Πρός

τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αίδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους,
τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους,
τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους
καί τά Ἦγουμενοσυμβούλια τῶν Ἱερῶν Μονῶν
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί,

Ὅσιώτατες Ἀδελφές,

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ.

Πορευόμαστε κατά τήν διαδρομή τοῦ χρόνου πρὸς τήν

Μεγάλη Ἑβδομάδα, πού θεωρεῖται ἡ συνταρακτικώτερη καί
συγκλονιστικώτερη ἑβδομάδα τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας συγχρόνως καί τῆς

πανανθρώπινης ιστορίας. Αποτελεί πηγή πνευματικής ανανεώσεως για τούς πιστούς καί αναζωπυρώσεως τῆς θελήσεώς τους γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους ἀπό τήν δουλεία καί τήν ἀπάτη τῆς ἁμαρτίας.

Μέ τήν ἀνά χεῖρας ποιμαντική Ἐγκύκλιό μας ἐπιδιώκουμε νά βοηθήσουμε ὅλους τούς Ποιμένες νά ἐμβαθύνουν στό μυστήριο τοῦ σωτηρίου Πάθους καί τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, πάνω στό Ὅποιο στηρίχθηκαν καί στηρίζονται οἱ ἐλπίδες τῆς ἀνθρωπότητος. Σ' αὐτήν τήν ἐμβάθυνση συντελοῦν οἱ τελούμενες Ἱερές Ἀκολουθίες μέ τούς θεσπέσιους ὕμνους καί τά ἱερά ἀναγνώσματα πού ἐμπνέονται ἀπό τήν θεολογία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐκφράζει τή διδασκαλία τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς.

Ἡ ἐπισταμένη θεώρηση τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ὡς περιόδου κορυφώσεως τῆς πυκνῆς προσφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας στό λαό τοῦ Θεοῦ καί συλλογικῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν στά γεγονότα τῆς πανανθρώπινης λυτρώσεως, ἐπιτρέπει τήν περιγραφή τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῆς θείας λατρείας καί ὑποβοηθεῖ τήν συνειδητή σύμπραξη καί βίωση τῶν πιστῶν. Ἄλλωστε, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπευθύνει παγίως πρόσκληση στούς πιστούς νά συμμετάσχουν στή πνευματική θέα καί προσωπική ἐθελοῦσια μέθεξη τῶν σωτηριωδῶν γεγονότων. Αὕτη ἡ πρόσκληση δέν εἶναι πρόσκληση γιά ἀπλῆ θέα καί τέρψη τῶν αἰσθήσεων τοῦ σώματος, τῶν ὀφθαλμῶν καί τῶν ὠτων ἀπό τό θεαματικό καί ἄσματος περίβλημα τῶν πρὸς μέθεξη γεγονότων. Ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τούς πιστούς νά συμμετάσχουν στή λύτρωση καί ὄχι νά γίνουν θεατές δρωμένων· προτρέπει τούς πιστούς νά στραφοῦν εἰς τό ἔνδον, νά ἀνακαλύψουν τό κρυπτόμενο μήνυμα τῶν ἁγίων ἡμερῶν πού τούς ἀφορᾷ προσωπικῶς, δηλαδή τό μήνυμα ὅσων εἶπε καί ἔπραξε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Αὕτη ἡ ἐπίγνωση τῶν γεγονότων τῆς σωτηρίας

ἀποκτᾶται στίς Ἱερές Ἀκολουθίες μέ τήν προσωπική βίωση πού δέν περιορίζεται στήν θέαση τῶν «ἔξω», ἡ ὁποία προβλέπει τό τελετουργικό. Σκοπός κάθε λατρευτικῆς συνάξεως εἶναι ἡ ἐθελούσια συναρπαγή τῶν μετεχόντων ἀπό τό ἐδῶ καί τώρα τῆς ζωῆς τους καί ἡ μεταφορά τους στό ἐσχατολογικό ἐκεῖ καί τότε τῆς λυτρώσεως.

1. Ὁ Ναός εἶναι ἡ ἁγία γῆ, ὅπου τελεσιουργήθηκε τό μυστήριον τῆς σωτηρίας.

Ἡ Ἐκκλησία βιώνει μυστηριωδῶς τά γεγονότα ὡς συμβαίνοντα σήμερα γιά μᾶς, στήν ἐποχή μας, ὅπως συνεχῶς ἡ ὑμνολογία τονίζει καί ἐπαναλαμβάνει ὅτι «*Σήμερον...*». Γιά τό λόγο αὐτό ὁ Ναός τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Ναός μας, συμβολίζει παγίως ἀλλά μέ ἰδιαίτερη ἔμφαση τή Μεγάλη Ἑβδομάδα καί ἐκφράζει λειτουργικά τόν τόπο καί τό χῶρο τῆς Ἀγίας Γῆς, ὅπου ὁ Κύριος φανερώθηκε, δίδαξε, θαυματούργησε, σταυρώθηκε, πέθανε καί ἀναστήθηκε. Ἄν ὁ Ναός ἐξασφαλίζει συμβολικῶς τόν ἱερό χῶρο πού συνέβησαν τά γεγονότα, οἱ χρόνοι τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ἀναπαράγουν τούς χρόνους τῶν γεγονότων τοῦ Πάθους καί τῆς Λυτρώσεως.

Ναός καί χρόνος προσφέρουν τό ποῦ καί τό πότε, δηλαδή τόν χωρόχρονο τῶν λυτρωτικῶν γεγονότων, πού πλαισιώνουν αὐτά πού συνέβησαν, δηλαδή τά ἱστορικά γεγονότα· ὑπενθυμίζουν ἐπίσης καί τό ποιός ἐνήργησε, δηλαδή τόν Κορυφαῖο τοῦ λυτρωτικοῦ δράματος τοῦ κόσμου, τόν Ἰησοῦ, καί ἐρμηνεύουν τό γιατί τῶν γεγονότων, δηλαδή τή λύτρωση τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου, πού ἀποτελεῖ τόν ἐνιαῖο καί τελικό σκοπό τοῦ πάθους τοῦ Ἀπαθοῦς. Οἱ χωρόχρονοι τῶν κορυφαίων τελεσιουργιῶν τῆς Λυτρώσεως περιέχουν λύτρωση καί ἐλευθερία. Καί οἱ

δύο προσδιορίζουν τήν αποδέσμευση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό ἀνάξιες τοῦ ἀνθρώπου δουλεῖες, πού ἐμποδίζουν τήν ἐκδήλωση τῶν δυνατοτήτων του, καί τήν ἔξοδό του ἐκ τῆς ματαίας ἀναστροφῆς καί μετάθεσής του στήν ἔνδοξο βασιλεία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ «*Ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους πρὸς τήν Βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ*» (Πρὸς Κολοσσαεῖς α', 13).

2. Οἱ λόγοι καί οἱ πράξεις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Τελεσιουργία εἶναι ἡ τέλεση ἡ ὁλοκλήρωση ἑνός ἔργου καί ἡ πραγμάτωση τοῦ σκοποῦ του. Κάθε τελεσιουργία ἀποτελεῖται ἀπό ἀλυσίδα προκαθορισμένων καί ἐγκύρων πράξεων, πού συντείνουν στήν εὐόδωση τοῦ σκοποῦ καί λόγου τους. Μεταξύ τῶν προκαθορισμένων πράξεων ὑπάρχουν καί οἱ κορυφαῖες. Κορυφαῖες πράξεις τοῦ ἑνός καί ἑνιαίου ἔργου τῆς ἀνθρωπίνης λυτρώσεως εἶναι οἱ λόγοι καί οἱ πράξεις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ λόγος, δηλαδή ἡ ἐκπεφρασμένη βούλησή Του, καί οἱ πράξεις Του, δηλαδή ἡ πραγματωμένη βούλησή Του, εἶναι γεγονότα ἰσοδύναμα καί ἰσόκυρα. Ἡ ἀρμονία λόγου καί ἔργου εἶναι γνῶρισμα μοναδικό καί γιά τόν λόγο αὐτό θεϊκό ἔργο. Ὁ ἄνθρωπος ἐπιχειρεῖ νά μιμηθεῖ αὐτή τήν τελειότητα, πού συνιστᾷ τήν ἀγιότητα.

3. Οἱ χωρόχρονι

Οἱ χωρόχρονι εἶναι τά ἀδιάσπαστα πλαίσια τῆς πραγματικότητας, πού συγκροτοῦν τήν ἱστορικότητα. Οἱ κορυφαῖες τελεσιουργίες τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεάνθρωπο, τό πάθος Του, ὁ θάνατός Του καί ἡ ἀναστασή Του, ἂν καί εἶναι δύσκολο νά ἐρμηνευθοῦν ἀπό τόν ἐμπαθῆ καί ἀτελῆ ἄνθρωπο, ὡς οὐσιαστικῶς

υπεριστορικής τάξεως, ἔχουν σαφεῖς ἱστορικές διαστάσεις καί, ἐπομένως, καί ἀπαντήσεις γιά τό ποῦ καί τό πότε τελεσιουργήθηκε ἡ λύτρωση. Χῶρος καί χρόνος διαπλέκονται ὑποχρεωτικά καί εἶναι ἀποτυπωμένοι στή μνήμη τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τοὺς μάρτυρες τῶν γεγονότων, Εὐαγγελιστάς.

Οἱ χῶροι τῆς λυτρώσεως εἶναι πολλοί καί καταλαμβάνουν ὅλη σχεδόν τήν Παλαιστίνη· οἱ κορυφαῖοι, ὅμως, περικλείονται στό οἰκιστικό πλαίσιο τῆς πόλεως τῶν Ἱεροσολύμων καί στήν ἐκτός τῶν τειχῶν περίμετρο τῆς πόλεως.

Οἱ χρόνοι εἶναι καί αὐτοί πολλοί, καταλαμβάνουν λίγα χρόνια ἀπό τήν ρωμαϊκή περίοδο τῆς ἱστορίας τῆς Παλαιστίνης καί οἱ ἐξ αὐτῶν κορυφαῖοι ἐκτείνονται σέ μία ἐβδομάδα, τή Μεγάλη ὅπως ὀνομάζεται, Ἑβδομάδα. Μία Ἐκκλησία, ἡ Ὁρθόδοξος Σιωνίτιδα Ἐκκλησία τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, πραγματοποιεῖ στοὺς ἴδιους χώρους μέ τοὺς ἀρχικούς τίς τελεσιουργίες τῶν γεγονότων τῆς λυτρώσεως.

4. Ἡ μυσταγωγική συμμετοχή τῶν πιστῶν

Ἡ μυσταγωγική συμμετοχή διά τῆς ἐκουσίας λατρευτικῆς συναρπαγῆς ἐπιδιώκεται:

α. Μέ τήν πλήρη μέχρι καί τῶν λεπτομερειῶν ἐνημέρωση τῶν συμμετεχόντων στά γεγονότα· οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ Εὐαγγελιστές λειτουργοῦν ὥς οἱ αὐτόπτες καί αὐτήκοοι «ἀνταποκριτές» ἀπό τοὺς χώρους τῶν γεγονότων. Οἱ «ἀνταποκρίσεις» τοὺς παρέχουν σφαιρική κάλυψη τῶν γεγονότων (ἀπό τήν ὀπτική τῆς ἐξουσίας, ἀπό τήν ὀπτική τῶν κατηγορῶν, ἀπό τήν ὀπτική τοῦ περιβάλλοντος τοῦ κατηγορουμένου, ἀπό τή θέση τοῦ κατηγορουμένου κ.λπ.) καί εἶναι

είλικρινεῖς, ἀφοῦ ἀναφέρουν χωρίς ἐξωραϊσμούς τά πάντα, ἀκόμη καί τά ἀρνητικά, ὅπως τή βίαιη ἀντίδραση τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ἡ δειλία του κ. ἄ.

β'. Μέ τόν ὕμνολογικό καί μελωδικό σχολιασμό θεολογικοῦ καί ἠθικοῦ περιεχομένου τῶν γεγονότων.

«Σχολιαστές» οἱ Ὑμνογράφοι καί οἱ Μελωδοί τῆς Ἐκκλησίας, ὡς οἱ ποιητικοί ἐπιμελητές καί διαμορφωτές τοῦ λόγου τῶν μεγάλων θεολόγων. Στά σχόλια ἀντικατροπτρίζεται ἡ θεολογία, ἡ εὐσέβεια καί οἱ ἀτομικοί καί κοινωνικοί προβληματισμοί τῆς ἐποχῆς τους. Ὁ ποιητικός σχολιασμός περιλαμβάνει, ἐκτός ἀπό τίς ἐνημερωτικές ἀναφορές καί τούς θεολογικούς σχολιασμούς, καί προτροπές καί παραινέσεις, ἄλλοτε ὡς αὐτοπαραινέσεις, λ.χ. «... βλέπε οὖν, ψυχή μου, μὴ τῷ ὕπνῳ κατενεχθῆς, ἵνα μὴ τῷ θανάτῳ παραδοθῇς, καί τῆς βασιλείας ἐξω κλεισθῇς», ἄλλοτε ὡς προτροπές μιμήσεως τῆς συμπεριφορᾶς προσώπου, ὅπως ἡ μετάνοια τῆς ἀμαρτωλῆς γυναίκας ἢ τοῦ εὐγνώμονος ληστοῦ, πού ἀναφέρεται στήν Ἀγία Γραφή. Συχνή εἶναι, ἐπίσης, ἡ προτροπή ἀνυμνήσεως τοῦ Θεοῦ, λ.χ. «Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα, δεῦτε πάντες ὑμνήσωμεν».

γ. Μέ τό *Τυπικό* τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν προβλέπει τελετουργικές κινήσεις τῶν ἱερέων καί τοῦ μετέχοντος λαοῦ, οἱ ὁποῖες εἶναι μιμητικές ἢ δηλωτικές τῶν γεγονότων τῆς λυτρώσεως, ὅπως λ.χ. ἡ ἔξοδος τοῦ Σταυροῦ μέ τόν Ἑσταυρωμένο, τήν Μεγάλη Πέμπτη ἢ ἡ περιφορά τοῦ Ἐπιταφίου τήν Μεγάλη Παρασκευή.

δ'. Μέ τήν μνεῖα τῶν γεγονότων ἡ ὁποία εἶναι ὁ κοινός παρονομαστής τῶν εὐαγγελικῶν κειμένων, τῶν ὕμνων, τῶν κινήσεων κ.λπ. Αὐτό γίνεται μέ τή μνεῖα τῶν γεγονότων κάθε ἀναβιουμένης ἡμέρας τῆς παγκοσμίου λυτρώσεως. Ἡ συνισταμένη αὐτή δηλώνεται

προειδοποιητικά καί μέ σαφήνεια, λ.χ. «... Τῇ ἁγία καὶ μεγάλη Τετάρτη, τῆς ἀλειψάσης τὸν Κύριον μύρω Πόρνης γυναικὸς μνείαν ποιῆσθαι οἱ θειότατοι Πατέρες ἐθέσπισαν, ὅτι πρό τοῦ σωτηρίου Πάθους τοῦτο γέγονε».

5. Ἡ ἐβδομαδιαία μυσταγωγία

Ἡ ἐβδομαδιαία μυσταγωγικὴ πορεία κάθε ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος περιλαμβάνει τρεῖς ἕως πέντε ἱερές ἀκολουθίες (ἀπὸ 4 ἡ Μεγάλη Δευτέρα καὶ ἡ Μεγάλη Τρίτη, 5 ἡ Μεγάλη Τετάρτη, ἀπὸ 3 ἡ Μεγάλη Πέμπτη, ἡ Μεγάλη Παρασκευή, τὸ Μέγα Σάββατο καὶ ἡ Κυριακή τοῦ Πάσχα). Εἰδικότερα:

Τῇ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ προβάλλονται τρία γεγονότα ὡς προπαρασκευαστικά καὶ διδακτικά· τὸ παράδειγμα τῆς σωφροσύνης τοῦ Ἰωσήφ, πού δέν ὑπέκυψε στὴν σεξουαλικὴ παρενόχληση τῆς Αἰγυπτίας κυρίας του, καὶ τῆς συνετῆς διαχειρίσεως τῆς προβλεπομένης παραγωγικῆς κρίσεως (ἐπτὰ ἔτη ἀφθονίας καὶ ἐπτὰ ἔτη σιτοδείας). Ἡ ὑπόμνηση τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰωσήφ προβάλλει τὴ σχέση τῆς ἀτομικῆς ἠθικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ἀποτελεσματικότητος. Τὸ μήνυμα εἶναι σαφῶς ἠθικοπολιτικό.

Τὸ δεύτερο προβαλλόμενο γεγονός εἶναι ἡ καταστροφή τῆς ἀκάρπου συκῆς. Ἡ χρησιμότητα κάθε συστήματος παραγωγῆς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν παραγωγικότητά του. Τὸ ἠθικοπολιτικό μήνυμα εἶναι σαφές, κάθε ἄκαρπο σύστημα «ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται».

Τὸ τρίτο γεγονός, τὰ «οὐαί» κατὰ τῶν ὑποκριτῶν, ἀποτελεῖ τὴν καταδίκη τοῦ «προσωπείου», τοῦ image. Ὁ Χριστὸς καταδικάζει

ἀπερίφραστα καί μέ αὐστηρότητα τήν ἡγετική ὑποκρισία μέ σκληρή θεολογική διαλεκτική (Ματθαίου κγ', 1 καί ἐξῆς). Ἡ κριτική τῆς πολιτικῆς πρακτικῆς καί τά συνυπάρχοντα ἠθικοπολιτικά μηνύματα τῆς ἡμέρας αὐτῆς εἶναι ἀνυπέρβλητα. Καί, ἀσφαλῶς, εἶναι λανθασμένη κάθε ἀνάγνωση, πού θά περιορίζει τά μηνύματα τῆς ἡμέρας μόνο στά πλαίσια τῆς ἀτομικῆς ἠθικῆς.

Τή Μεγάλη Τρίτη προβάλλονται τρία, ἐπίσης, διδακτικά θέματα. Τό πρῶτο εἶναι ἡ πασίγνωστη παραβολή τῶν Δέκα Παρθένων, πού διαφοροποιοῦνται ποιοτικά μέ κριτήριο τήν προετοιμασία καί τήν ἐγρήγορση.

Τό δεύτερο εἶναι ἡ παραβολή τῶν ταλάντων, πού συνδέει τήν ἀμοιβή μέ τήν ἐπιτυχή χρήση τῶν θεόσδοτων δώρων. Ἡ παραίτηση ἀπό τήν ἀξιοποίηση τῶν ταλάντων συνεπάγεται ἀφαίρεσή τους καί ἀντιστρόφως, ἡ ἀξιοποίησή τους συνεπάγεται τήν αὔξησή τους «*Τῷ γάρ ἔχοντι παντί δοθήσεται καί περισσευθήσεται, ἀπό δέ τοῦ μὴ ἔχοντος καί ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ*» (Ματθαίου κε', 29).

Τό τρίτο εἶναι ἡ ἔκθεση τῆς Τελικῆς Κρίσεως τῶν ἀνθρώπων. Προβάλλεται τό γεγονός ὅτι τό κριτήριο τοῦ Θεοῦ στήν ἔσχατη κρίση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ κοινωνική συμπεριφορά τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν συνάνθρωπο. Ὁ Θεός τιμᾶται στό πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου πού πάσχει ἀπό παντός εἶδους δεινά, ὅπως ἡ πείνα καί ἡ δίψα, ἡ ἀνεστιότητα καί ἡ στέρηση τῆς ἐλευθερίας (Ματθαίου κστ', 31 καί ἐξῆς). Προβάλλεται ἡ μοναδική θεολογία τῆς ἀδελφοσύνης τοῦ ἐνσάρκου Θεοῦ μέ τούς ἀσήμες ἀνθρώπους ὡς θεολογία τῆς πράξεως ἢ ὡς ἐφαρμοσμένη πίστη, πού περιλαμβάνεται στήν κλασική φράση «*ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοί ἐποιήσατε*». Ἡ σύμπτωση

τῆς ἐμπράκτου τιμῆς πρὸς τὸν ὑπέρτατο Θεὸ μέ τὴν ἔμπρακτε τιμὴ καὶ φροντίδα γιὰ τὸν ἀσήμαντο ἄνθρωπο ἀνήκει στὰ κορυφαῖα καὶ ἀνυπέρβλητα καθήκοντα τοῦ χριστιανοῦ. Ἡ κατηγορηματικὴ ἐπιταγὴ εἶναι σαφέστατη· τὸ ὑπέροχο τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ τιμᾶται στό ἀσήμαντο τοῦ ἀνθρώπου.

Τῇ Μεγάλῃ Τετάρτῃ προβάλλεται ἡ μετάνοια τῆς πόρνῃς καὶ προληπτικῶς ἡ προδοσίᾳ τοῦ μαθητοῦ, ἀφοῦ ἀμφότερα ἔχουν σχέση μέ τό χρῆμα. Στὴν πορνείᾳ διασπᾶται καὶ ἐμπορευματοποιεῖται ἡ μοναδικότητα τῆς σωματικῆς ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἀπόλυτη συντροφικότητα· ἡ σωματικὴ ἐπικοινωνία μεταβάλλεται σέ ἀντικείμενο οἰκονομικῆς συναλλαγῆς καὶ ἡ συντροφικότητα παραχωρεῖ τὴ θέσιν τῆς στὴν ὀδυνηρὴ ἀνεστιότητά. Τό ἀνθρώπινο σῶμα ὑποκαθιστᾶ τό ἀνθρώπινο πρόσωπο καὶ ὑποβαθμίζεται σέ ἐργαλεῖο ἐμπορευσίμου ἡδονῆς. Οἱ ὕμνωδοὶ τῆς Ἐκκλησίας προβάλλουν τὴ μετάνοια τῆς πόρνῃς ὡς δεῖγμα ἐλπίδος καί, κατ' ἀντιδιαστολή, τὴν προδοσίᾳ τοῦ Ἰούδα ὡς δεῖγμα πορνείας τῆς ψυχῆς. Ἡ πόρνη μετανοεῖ καὶ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τό ἐμπόριο τοῦ σώματός της, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμή ὁ μαθητὴς ἐκπορνεύει τὴν πνευματικὴν του ὄντοτητα μέ τὴν ἔμμισθε προδοσίᾳ του. Ἡ πόρνη πορεύεται κεντρομόλως, ἀπὸ τό ἐγωκεντρικὸ «ὡς ἐγὼ θέλω» στό ὡς «ἐσύ θέλεις» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ μαθητὴς φυγοκέντρως, ἀπὸ τό χριστοκεντρικὸ «ὡς ἐσύ θέλεις» τοῦ διδασκάλου στό «ὡς ἐγὼ θέλω».

Τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ προβάλλονται τέσσερα γεγονότα, ὑπαγόμενα στὴν ἱστορικὴ πορεία τοῦ Λυτρωτοῦ· ὁ Νιπτήρας, ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος, ἡ ὑπερφυῆς προσευχὴ καὶ ἡ προδοσίᾳ.

Τό πρῶτο ὑπογραμμίζει τὴν ταπεινοφροσύνη.

Τό δεύτερο ἐγκαινιάζει τό μυστήριο τῆς ἀναμνηστικῆς καί πραγματικῆς κοινωνίας μέ τόν Σωτῆρα, ὅπως καί τό μυστήριο τῆς δημιουργημένης ὕλης νά μεταβάλλεται σέ σῶμα καί αἷμα τοῦ Δημιουργοῦ.

Τρίτο ἐορταζόμενο γεγονός εἶναι ἡ προσευχή τοῦ Ἰησοῦ στή Γεθσημανῇ (Ματθαίου στ', 36-46), πού ἐκφράζει ταυτόχρονα τό ἡγούμενο πανίσχυρο θεῖο καί τό ἐπόμενο ἀγωνιώδες ἀνθρώπινο πρόσωπό Του.

Τό τέταρτο εἶναι ἡ ἀποχώρηση τοῦ Ἰούδα ἀπό τόν σύλλογο τῶν ἀποστολικῶν λειτουργῶν τῆς λυτρώσεως τῆς Ἀνθρωπότητος καί ἀπό τό κέντρο τῆς Ἱστορίας.

Τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ τά προβαλλόμενα ἐξουθενωτικά τοῦ κύρους καί τῆς δυνάμεως γεγονότα εἶναι πολλά· ἐντάσσονται σέ τρεῖς πτυχές:

τήν πτυχή τοῦ βασανισμοῦ καί εὐτελισμοῦ τῆς προσωπικότητος (ἐμπτυσμός, ραπίσματα, κολαφίσματα, ὕβρεις, γέλωτες, πορφυρή χλαῖνη, κάλαμος, σπόγγος, ὄξος, ἥλοι, λόγχη, σταυρός), τήν πτυχή τοῦ θανάτου καί τήν πτυχή τῆς μετανοίας τοῦ πρώτου μετά τό θάνατο καί πρὶν ἀπό τήν ἀνάσταση πιστοῦ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ συσταυρωμένου ληστοῦ.

Τό Μεγάλο Σάββατο τά προβαλλόμενα γεγονότα εἶναι ἡ ταφή, ἡ εἰς Ἄδου Κάθοδος τοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἀνάσταση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αὐτή ἡ Θεολογική πεποίθηση ἐκφράζεται στήν αὐθεντικῶς ὀρθόδοξη εἰκονογραφική παράσταση τῆς Ἀναστάσεως ὡς συναναστάσεως τῶν πρωτοπλάστων μαζί μέ τόν Ἰησοῦ.

Ἡ διέλευση ἀπὸ τὴν Ταφὴ στὴ ζωηφόρο Ἀνάσταση ἀναγγέλλεται πανηγυρικά, τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, μέ τίς ἀναρίθμητες ἐπαναλήψεις τοῦ κεντρικοῦ διαχρονικοῦ μηνύματος.

Χριστός Ἀνέστη!

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Στήν λειτουργική φυλλάδα «Ἡ Μεγάλη Ἑβδομαδα» ποὺ ἐκδίδει ἡ «Ἀποστολική Διακονία», μὲ εἰσαγωγή καὶ σχόλια τοῦ ἀοιδίμου Πρωτοπρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Παπαγιάννη, καταγράφονται τυπικὲς διατάξεις καὶ πληροφορίες γιὰ τοὺς ὕμνους καὶ τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες ποὺ τελοῦνται αὐτὲς τὶς ἡμέρες, τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ μελετήσετε ἐπισταμένως.

Ἐπίσης γιὰ τὴν ἐορτὴ τοῦ Πάσχα μελετεῖστε καὶ ἀπὸ τὸν τόμο τοῦ Η΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου μὲ θέμα «Τὸ χριστιανικὸν ἐορτολόγιον», τὴν εἰσήγησιν τοῦ Ἐλλογιμωτάτου κ. Παναγιώτου Σκαλτσῆ, καθηγητοῦ τῆς λειτουργικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σελ. 99-125.

Στὴν συνέχεια θὰ ἐπαναλάβουμε τὶς ὁδηγίες ποὺ ἔχουμε δώσει γιὰ τὴν διακονία μας αὐτὲς τὶς σεβάσμιες καὶ ἱερὲς ἡμέρες, ποὺ εἶναι μοναδικὲς γιὰ τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ προσελκύουν τοὺς πιστοὺς στὶς αὐλὲς τοῦ Κυρίου.

Α΄. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Ἐπιμέλεια γιὰ τὸν εὐπρεπισμὸ τῶν Ἱερῶν Ναῶν, ὥστε νὰ συμβάλει στὴν βίωση τῆς Ἑβδομάδος τοῦ Πάθους

α΄. Ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος τῶν Ἱερῶν Ναῶν πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ὅλο κλίμα καὶ τὸ λειτουργικὸ ἥθος τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας, δηλαδὴ κατανυκτικὸς καὶ πένθιμος. Πενθοῦμε ὄχι γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλὰ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας γιὰ τὶς ὁποῖες ὁ Χριστὸς θυσιάστηκε στὸν Σταυρό (Λουκᾶ κγ΄, 28-29).

β΄. Τὰ καλύμματα τῆς Ἀγίας Τραπέζης νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι τὸ πέρας τῶν Μεγάλων Ὁρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πένθιμα.

γ΄. Ὁ φωτισμὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐσπερινῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγοστός. Δέν ταιριάζουν ἄπλετες φωτοχυσίες μὲ τὸν κατανυκτικὸ χαρακτήρα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Τὸ ὀλιγοστὸ καὶ μελιχρὸ φῶς, μαζὶ μὲ τὴν τρεμάμενη φλόγα τῶν κανδηλιῶν καὶ τῶν κεριῶν συντελοῦν στὴν αὐτοσυγκέντρωση τῶν πιστῶν.

2. Ἱερὲς Ἀκολουθίες

α΄. Εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξη

Ὅλες οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες θὰ τελεσθοῦν ὅπως προβλέπει τὸ «ΤΥΠΙΚΟΝ» τῆς θείας λατρείας τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας μας καὶ ἀναγράφεται στὸ ἐκδιδόμενο καὶ ἐγκεκριμένο ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας τόμο τῶν ΔΙΠΤΥΧΩΝ.

β'. Ἡ ἀπόδοση τῶν ὕμνων

Τὰ ἐκκλησιαστικά μέλη τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ ἀποδίδονται ἀπὸ τοὺς κ. κ. Ἱεροψάλτες μὲ προσοχή, σύμφωνα μὲ τὰ μουσικά βιβλία καὶ χωρὶς ἔντονους λαρυγγισμοὺς καὶ ἐπιδείξεις. Πρόκειται γιὰ μέλη καθιερωμένα, ποὺ πρέπει νὰ ψάλλονται κατὰ τὸ ἦθος καὶ ὕφος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δεητικὰ καὶ κατανυκτικά. Συστήσατε στοὺς Ἱεροψάλτες, νὰ μελετήσουν τὰ μέλη αὐτά, ὥστε νὰ ἀποφεύγουν ἀπαράδεκτους αὐτοσχεδιασμούς. Τὰ μέλη ψάλλονται οὔτε πολὺ ἀργά, οὔτε πολὺ γρήγορα. Ἡ μεσότης εἶναι ἡ εὐπρόσδεκτος ἐνδεδειγμένη πρακτική. Μερικὰ μέλη π.χ. τὸ «*Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται...*», τὸ «*Τὸν Νυμφῶνά Σου βλέπω...*» κλπ. εἶναι πολὺ γνωστὰ στὸ ἐκκλησίασμα, καὶ τὰ συμπάλλει μὲ τοὺς Χοροὺς τῶν Ἱεροψαλτῶν. Συστήσατε στοὺς Ἱεροψάλτες νὰ διευκολύνουν τὸν λαὸ στὴν συμπαλμωδία καὶ νὰ ἀποφεύγουν μουσικὲς γραμμὲς ἄγνωστες στοὺς πιστοὺς ποὺ συμπάλλουν. Ἡ συμπαλμωδία δημιουργεῖ κατάνυξη καὶ ἐμπειρία συμμετοχῆς στὴν προσευχή καὶ στὴν λατρεία. Βοηθήσατε τὸν λαὸ μας νὰ συμμετέχει σ' αὐτὴ καὶ μὴν τὸν ἀγνοεῖτε. Οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες δὲν εἶναι μουσικὲς συναυλίες οὔτε Ὁπερες.

γ'. «*Μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας*» (πρὸς Ἑβραίους ιβ' 28)

Δέν νομίζω, ὅτι χρειάζεται νὰ τονίσω, πὼς δέν δικαιολογεῖται καμμία βιασύνη στὶς Ἱερές Ἀκολουθίες τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα. Κανένα τροπάριο δέν πρέπει νὰ παραλειφθεῖ χάριν δῆθεν συντομίας. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ ψάλλονται δῖς. Αὐτὸ νὰ τηρηθεῖ. Οἱ πιστοὶ κρατοῦν βιβλία στὰ χέρια τους καὶ παρακολουθοῦν τὰ ψαλλόμενα μέλη. Ἄν παραλείψετε κάποιον, θὰ γίνῃ ἀντιληπτό, θὰ σκανδαλίσετε καὶ θὰ ἐπικριθεῖτε. Ἄλλωστε δέν θὰ κερδίσετε χρόνο. Μία φορὰ τὸν χρόνο ψάλλονται αὐτά. Κάθε παράλειψη προδίδει ἔλλειψη εὐλάβειας, καὶ ἀκόμη

διάθεση περιφρονήσεως πρὸς τὴν προσευχή, ἐπειδὴ κάθε Ἱερὴ Ἀκολουθία εἶναι μία προσευχή. Καὶ ἡ προσευχή πρέπει νὰ γίνεται μὲ φόβο Θεοῦ.

Ἐξυπακούεται ὅτι ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας δέν ἐπιτρέπει θεατρinισμούς καὶ ἐπιτηδευμένη ἐπίδειξη.

δ'. Διάρκεια

Κανονικὰ κάθε Ἱερὴ Ἀκολουθία Νυμφίου διαρκεῖ 2 ὥρες. Ἡ Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν 4 ὥρες. Συμβουλευθεῖτε τὸ ἰσχύον Ὁρολόγιο Πρόγραμμα τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως μας. Γιὰ τὴν τήρηση ἐπακριβῶς τοῦ ὠραρίου ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τὴν εὐθύνη φέρουν οἱ Ἐφημέριοι τῶν Ἱερῶν Ναῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ συνεννοοῦνται οἱ κ. Ἱεροψάλτες καὶ οἱ κ. Ἐπίτροποι.

ε'. Τὰ ἀναγνώσματα

Τὰ ἀναγνώσματα κατὰ τὶς Ἱερές Ἀκολουθίες εἶναι πολλὰ καὶ πρέπει νὰ διαβάζονται μὲ τρόπο ποὺ νὰ διευκολύνει τὴν κατανόησή τους. Τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, οἱ προφητεῖες, οἱ ψαλμοί, ὅλα διαβάζονται. Τόσο οἱ Ἱερεῖς ὅσο καὶ οἱ Ἱεροψάλτες, ἐπιβάλλεται νὰ προσέξουν πολὺ στὴν καλὴ καὶ κατ' ἔννοια ἀπόδοση τῶν ἱερῶν κειμένων. Ὅπου ὁ Ἱεροψάλτης δέν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀναγνώσει σωστά, ἄς ἀφήσει τὸ ἔργο αὐτὸ σὲ ἄλλο ἐνορίτη ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ ἐπιτελέσει ὀρθά. Διευκολύνει τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν νὰ ὑπάρχει τακτικὸς Ἀναγνώστης, μὲ σωστὴ ἄρθρωση λόγου καὶ ἀνάγνωση. Ὑπάρχουν στίς Ἐνορίες μας Χριστιανοί, ποὺ ἔχουν προϋποθέσεις γι' αὐτὴ τὴν διακονία.

Βοηθήσατέ τους νὰ καταρτισθοῦν καὶ ἐνθαρρύνατέ τους νὰ ἀναλάβουν τὴν ὑπεύθυνή αὐτὴ διακονία.

στ'. Τὰ Μικρόφωνα

Ρυθμίστε τὰ μικρόφωνα νὰ λειτουργοῦν σωστὰ καὶ χρησιμοποιεῖστε τα γιὰ νὰ διευκολύνετε τοὺς πιστοὺς νὰ προσευχηθοῦν. Τὰ ἀρύθμιστα μικρόφωνα εἶναι μάστιγα γιὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους καὶ ἀλλοιώνουν τὸ ἥθος τῆς θείας Λατρείας.

3. Εὐταξία

Ἡ εὐταξία διευκολύνει τοὺς προσευχομένους πιστοὺς κατὰ τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται ἰδιαίτερη μέριμνα, ὥστε ὅλοι νὰ συμμορφώνονται στὶς ὁδηγίες τῶν Ἐφημερίων

α'. Οἱ κ. κ. Ἐκκλησιαστικοὶ Ἐπίτροποι καλοῦνται νὰ συμβουλευθοῦν τοὺς Ἐφημερίους τους γιὰ κάθε λεπτομέρεια, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν τήρηση τῆς τάξεως μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Πολλὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη ἐπέμβασή τους καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη πρόβλεψη.

β'. Τό καθῆκον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων εἶναι, νὰ κατευθύνουν τοὺς ἐκκλησιαζομένους μὲ εὐγένεια πρὸς τίς θέσεις τους, νὰ προλαμβάνουν κάθε ἀταξία, νὰ ἐπιβλέπουν τὰ παιδιὰ καὶ νὰ ἐπιλαμβάνονται τῆς ἀντιμετωπίσεως κάθε ζητήματος, ποὺ δημιουργεῖται ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια, ποὺ τελοῦνται οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες. Μὲ καλὸ τρόπο, χωρὶς φωνές, χωρὶς θυμοὺς καὶ

ἔριδες, νὰ προσφέρουν τὶς καλὲς ὑπηρεσίες τους στὴν εὐταξία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ.

γ'. Οἱ Ἱερεῖς ὀφείλτε νὰ κινεῖσθε ἱεροπρεπῶς ἐντὸς τοῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια ποὺ τελοῦνται οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες. Δὲν πρέπει π. χ. νὰ βγαίνετε ἀπὸ τὸ ἅγιο Βῆμα, ντυμένοι μάλιστα μὲ τὰ ἱερὰ ἄμφια, καὶ νὰ διασχίζετε τὸν ναό, νὰ μεταβαίνετε στὸ παγκάρι, νὰ δίνετε ὁδηγίες ἢ νὰ διορθώνετε ἀταξίες. Αὐτὸ ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. Ὅ,τι θέλετε νὰ πεῖτε στοὺς Ἱεροψάλτες, στοὺς Ἐπιτρόπους καὶ στοὺς Νεωκόρους φροντίσατε νὰ τὸ πεῖτε πρὶν ἀπὸ τὴν ἑναρξη τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Συνεννοηθεῖτε ἐγκαίρως, ὥστε νὰ ἀποφεύγονται ἄσκοπες κινήσεις, φωνασκίες καὶ παρατηρήσεις κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας.

δ'. Πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι μὲ τὴν τέλεση κάθε Ἱερῆς Ἀκολουθίας ἡ λατρεύουσα κοινότητα προσεύχεται στὸν Θεὸ καὶ Τοῦ προσφέρει ὕμνο εὐχαριστίας. Αὐτὸ τὸ ἔργο, ἐπειδὴ εἶναι καθολικὸ προηγεῖται κάθε ἄλλου, ὅπως εἶναι ἡ προσκύνηση εἰκόνων ποὺ γίνεται ὡς προσωπικὴ εὐλάβεια, σύμφωνα μὲ τὶς ὑποδείξεις τῶν Ἑφημερίων καὶ τὴν καθοδήγηση καὶ ἐπίβλεψη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων.

4. Πνευματικὴ οἰκοδομὴ καὶ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν

Γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ τῶν πιστῶν καὶ τὴν συνειδητὴ συμμετοχὴ τους στὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες τῶν σωτηριωδῶν γεγονότων τοῦ Θεοῦ Πάθους καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχουμε ἐκδόσει πνευματικὰ βοηθήματα ποὺ τίθενται στὴν διάθεσή σας γιὰ νὰ τα ἀξιοποιήσετε ποιμαντικά. Κατὰ τὴν ἐφετινὴ Μεγάλη

Έβδομάδα θά διανείμουμε τό βιβλιδάριό μας μέ τίτλο «*Η σταύρωση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ κατά τίς τέσσερις Εὐαγγελικές μαρτυρίες*».

Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ χρησιμοποιεῖστε καί τὰ βοηθήματα πού ἔχει ἐκδόσει ἡ Ἱερά Μητρόπολή μας:

α΄. «Καί ἐγὼ πρὸς Σέ ἔρχομαι»

β΄. «Μεγάλη Ἑβδομάδα»

γ΄. «Οἱ τελευταῖες ἡμέρες τῆς ἐπιγείου ζωῆς

τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»

δ΄. «Ὁ Σταυρὸς στὸν οὐρανό»

ε΄. «Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα»

στ΄. «Ὁ σταυρικός θάνατος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»

ζ΄. «Ἡ πνευματικότητα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος»

η΄. «Τό θεῖον Πάθος»

θ΄. «Μεγαλοβδομαδιάτικα. Συμπορευθῶμεν αὐτῷ»

ι΄. «Ζωοποιὸς νέκρωση»

ια΄. «Εἰσοδικὸ στὴν περίοδο τοῦ Τριωδίου»

ιβ΄. «Εἰσοδικὸ στὴν Μεγάλη Ἑβδομάδα».

ιγ΄. «Καταγγέλων τό μαρτύριον τοῦ Θεοῦ»

ιδ΄. «Ὁ Ἐνδοξος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός»

ιε΄. «Ἀβεβαιότητες καί βεβαιότητες»

ιστ΄. «Ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πατρός»

ιζ΄. «Ὁ Χριστὸς μεθ’ ἡμῶν»

ιη΄. «Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»

ιθ΄. «Ἀναμένοντας τὴν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῶν πιστῶν νὰ συμμετάσχουν στὴν θεία Λατρεία ἡ Ἱερά Μητρόπολη ἐκδίδει Πρόγραμμα τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Τοῦτο θά διανεμηθεῖ ἀπὸ τὸ παγκάρι τὴν **Ε΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, 14**

Ἀπριλίου 2019. Αὐτονόητο βέβαια εἶναι, ὅτι πρέπει νὰ τηρεῖται μὲ ἀκρίβεια ἡ ἀναγραφόμενη ὥρα ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

5. Ἀρχιερατικὲς χοροστασίες

α΄. Κατὰ τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδᾳ θὰ ἐπισκεφθοῦμε τὶς Ἑνορίες καὶ τὶς Ἱερὲς Μονὲς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, ὅπως προβλέπεται στὸ καταρτισθὲν Πρόγραμμά μας.

β΄. Ἡ τάξη τῶν Ἀρχιερατικῶν χοροστασιῶν στὶς τελούμενες ἱερὲς Ἀκολουθίες αὐτῆς τῆς Ἑβδομάδος, παρατίθεται σὲ Παράρτημα τῆς λειτουργικῆς φυλλάδας τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος, ποὺ καταρτίσθηκε ἀπὸ τὸν ἀοίδιμο Πρωτοπρεσβύτερο Κωνσταντῖνο Παπαγιάννη στὴν ἔκδοσιν τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», γιὰ νὰ λάβετε γνώση καὶ νὰ ἐνημερώσετε καὶ τοὺς Ἱεροψάλτες

Β΄. ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Εἰσερχόμαστε στὴν παροχὴ εἰδικῶν ὁδηγιῶν γιὰ τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν αὐτῆς τῆς Ἑβδομάδος τῶν Παθῶν.

1. Ἀκολουθίης Νυμφίου

α΄. Θυμίαμα μὲ τὸ «Κατζίον»

Στό «Ἐπακοῦσαι σου Κύριος...» ποὺ ἀπαγγέλλεται ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστη ἀργῶς καὶ ἐμμελῶς - δηλαδὴ ὅπως ὁ Ἀπόστολος- ὁ Ἱερέας μὲ μῶβ ἢ μαῦρο ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο θυμιάζει μὲ τὸ «κατζίον» τὴν

ἀγία Τράπεζα, τὶς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου καὶ τὸν λαό. Προπορεύονται αὐτοῦ δύο παιδιὰ μὲ λαμπάδες, ποὺ πρέπει νὰ γνωρίζουν καλὰ τὴν διαδρομὴ ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν μέσα στὸν Ναό, ὥστε νὰ μὴν δημιουργεῖται σύγχυση. Ὁ Ἱερέας πρέπει νὰ τὰ διδάξει τὴν διαδρομὴ ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ἐπίσης τὸ πῶς καὶ ποῦ θὰ ἴστανται.

Τὸ θυμιάτισμα μὲ τὸ «κατζίον» θέλει τέχνη. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχετε, πρέπει νὰ ἐξασκηθεῖτε. Ὁ Ἱερέας κινεῖ ρυθμικὰ καὶ ἤρεμα τὸ «κατζίον» κάνοντας τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ὥστε νὰ ἀκούγεται ὁ ἥχος τῶν κωδωνίσκων χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖ.

β'. Λιτανεία ἱερῶν Εἰκόνων

Τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων γίνεται ἡ λιτανεία τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου, ὡς ἐξῆς· Μόλις ὁ Ἱεροψάλτης ἀρχίσει νὰ ψάλλει τὸ «*Ἰδού, ὁ Νυμφίος ἔρχεται...*» ὁ Ἱερέας, φορώντας φαλόνιο, ἀφοῦ προηγουμένως θυμιάσει τὴν ἱερὰ εἰκόνα τοῦ «*Νυμφίου*» ἢ ὁποία εὐρίσκεται στὴν ἀγία Τραπέζα, τὴν ἀναλαμβάνει στὰ χέρια του, τὴν ἐπιδεικνύει πρὸς τὸν λαό, καὶ προπορευομένων λαμπαδούχων, ἐξαπτερύγων καὶ τοῦ θυμιατοῦ, ἀρχίζει νὰ τὴν λιτανεύει κινούμενος ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς ἀγίας Τραπέζης, πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ γύρω ἀπὸ αὐτή, κατευθύνεται πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἱεροῦ Βήματος καὶ ἐξερχόμενος διασχίζει λιτανευτικὰ καὶ ἀργὰ ὅλο τὸν ἱερὸ Ναὸ τὸ δεξιὸ καὶ ἀριστερὸ κλίτος. Πρὸς διευκόλυνση τῆς πορείας τῆς λιτανείας πρέπει νὰ διδάξετε εἴτε τὰ παιδιὰ εἴτε ἓνα Ἐκκλησιαστικὸ Ἐπίτροπο, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ προπορεύεται. Οἱ λοιποὶ Ἐφημέριοι ποὺ εἶναι παρόντες στὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία, ἀκολουθοῦν τὴν λιτανεία φοροῦντες τὰ ἄμφια τους, ἀσκεπεῖς, κρατοῦντες ἀναμμένη λαμπάδα. Ὁ Ἱερέας μὲ τὴν εἰκόνα περιέρχεται τὸν Ναὸ καὶ ὅταν φθάσει στὸν Σολέα τὴν ἀποθέτει στὸ εὐπρεπισμένο δισκέλιο ποὺ ἔχει ἐν τῷ μεταξύ

τοποθετηθεῖ ἐκεῖ. Τὴν θυμιάζει, καὶ ἀφοῦ κάνει 3 μετάνοιες, τὴν προσκυνεῖ, καὶ ἀποχωρεῖ στὸ ἅγιο Βῆμα.

γ'. Ἡ προσκύνηση τῶν ἱερῶν Εἰκόνων

Τὸ προσκύνημα τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς θὰ γίνεῖ μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Ἐντεταλμένοι ἐνορίτες θὰ πρέπει νὰ φυλάσσουν τὶς εἰσόδους τοῦ Σολέα ὑποδεικνύοντας στοὺς πιστοὺς νὰ παραμείνουν στὶς θέσεις τους γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀκαταστασία. Ὑποχρεοῦμαστε νὰ καταρτίσουμε τοὺς πιστοὺς νὰ ἀποκτήσουν λειτουργικὴ ἀγωγή καὶ «*πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἣτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος*» (πρὸς Τιμόθεον Α' γ', 15).

Μετὰ τὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία, τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ στὴν οἰκεία θέση στὴν εἴσοδο τοῦ κυρίως Ναοῦ, ὥστε νὰ προσκυνοῦν οἱ πιστοὶ προσερχόμενοι στὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες τὶς ἐπόμενες ἡμέρες, χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦν.

Στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ποὺ θὰ χοροστατήσουμε σὲ Ἱερὰ Ἀκολουθία Νυμφίου, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα πρέπει νὰ εὐρίσκεται στὸν Σολέα γιὰ νὰ προσκυνήσουμε στό «*Αἰνεῖτε...*».

δ'. Ἡ ἀνάγνωση τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν

Τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ὁρθρῶν καὶ τῶν Προηγιασμένων ἀναγινώσκεται ἀπὸ τὴν Ὁραία Πύλη εὐκρινῶς καὶ μὲ ἔννοια. Ἀπαγορεύουμε τὴν ψαλτὴ ἀπόδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος, διαρκούσης τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας. Ἀπαγγέλλονται ἐμμελῶς τὸ 12ο Εὐαγγέλιο τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου τῆς Μεγάλης

Παρασκευῆς, τῶν Ἀχράντων Παθῶν, τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Πέμπτης, τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου τῆς Ἀποκαθλώσεως τὸ πρῶτὴ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, γιὰ νὰ δοθεῖ ἄρκετὸς χρόνος στὴν Ἀποκαθήλωση τοῦ Ἑσταυρωμένου καὶ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ὁ Ἱερέας ἀναγινώσκοντας μὲ κατάνυξη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο φέρει ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο. Ὁ Διάκονος, κατὰ μὲν τὶς Ἱερές Ἀκολουθίες τοῦ Νυμφίου στέκεται δεξιὰ τοῦ Ἱερέα ποὺ ἀπαγγέλλει ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, κατὰ δὲ τὶς Προηγιασμένες ἀπαγγέλλει αὐτὸς τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο ἀπὸ τὸν Ἀμβωνα.

ε΄. Τὸ θυμίαμα τῆς Θ΄ ὁδῆς τοῦ Κανόνος

Στὴν Θ΄ ὁδῇ τοῦ Κανόνος ὁ Ἱερέας ἢ ὁ Διάκονος, θυμιάζει κανονικὰ μὲ τὸ σύνηθες θυμιατό.

στ΄. Προσκύνηση τῆς ἱερᾶς Εἰκόνης ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα

Στὸ «Αἰνεῖτε...» τῶν Αἵνων, ὅπου χοροστατεῖ Ἀρχιερέας, κατέρχεται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερατικὸ θρόνο καὶ προσκυνεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου ἢ ὅποια εὐρίσκεται στὸν Σολέα. Πρὸς τοῦτο ἐγκαίρως, καὶ ἐνῶ ψάλλεται τὸ «Πᾶσα πνοή...», ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ ἅγιον Βῆμα ὁ Ἀρχιδιάκονος μὲ τρικέρι καὶ ὁ β΄ διάκονος μὲ δικέρι καὶ στέκονται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου. Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ ὅλοι οἱ συμμετέχοντες στὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία Πρεσβύτεροι ποιήσαντες σχῆμα. Μόλις ὁ Πρωτοψάλτης τελειώσει τὸ «Πᾶσα πνοή...» ἀρχίζει ὁ Λαμπαδάριος τὸ «Αἰνεῖτε...» σὲ ἀργὸ μέλος Ἰακώβου τοῦ Πρωτοψάλτου. Τότε ὁ Ἀρχιερέας κατέρχεται ἀργὰ ἀπὸ τὸν θρόνο καὶ προπορευομένων τῶν Διακόνων κατευθύνεται πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου καὶ προσκυνεῖ αὐτὴ κάνοντας τρεῖς μετάνοιες. Τελειώνοντας τὴν προσκύνηση, λαμβάνει τὸ τρικέρι καὶ ἀρχίζει νὰ εὐλογεῖ τὸν λαό,

τοῦ δεξιοῦ Ἱεροψάλτου ψάλλοντος ἥπια τό «Εἰς πολλά ἔτη». Ἐπιστρέφει στὸν θρόνο σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὸ τέλος τοῦ «Αἰνεῖτε...». Τότε οἱ Ἱερεῖς ποιήσαντες σχῆμα, μεταβαίνουν πρὸ τῆς Εἰκόνας, κάνουν 3 μετάνοιες, προσκυνοῦν ἀνὰ δύο, κάνουν ἄλλες 3 μετάνοιες καὶ ἀφοῦ ἔρθουν πρὸ τοῦ θρόνου ποιοῦν σχῆμα καὶ ἀπέρχονται στὸ ἅγιο Βῆμα.

ζ'. Τὰ τροπάρια τῶν Αἵνων

Τὰ τέσσερα τροπάρια τῶν Αἵνων, ψάλλονται ὅλα χωρὶς περικοπές, ὡς ὀρίζει τὸ «Τυπικόν» Ὅπου πρέπει νὰ ψαλοῦν δύο φορές, νὰ ψαλοῦν, ὡς προελέχθη.

η'. Τὸ κήρυγμα

Τὸ κήρυγμα γίνεται συνήθως μετὰ τὰ «Πληρωτικά» καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ «Ἀπόστιχα». Εὐνόητον, ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγόλεπτο, σὲ τόνο ἥπιο, χωρὶς ρητορισμοὺς καὶ ἔντονες φωνές, ἐποικοδομητικό, ἐπίκαιρο καὶ κατανυκτικό. Χρειάζεται ἔμπνευση, βίωμα, θεολογικὴ κατάρτιση, προσευχὴ καὶ προετοιμασία.

2. Προηγιασμένες

Τὸ πρωῒ τῆς Μεγάλης Δευτέρας, Μεγάλης Τρίτης καὶ Μεγάλης Τετάρτης τελοῦνται Προηγιασμένες. Κατ' αὐτὲς καλὸ εἶναι νὰ προτρέψετε μὲ ἀνακοινώσεις νὰ κοινωνήσουν τὰ μικρὰ παιδιά, οἱ ἀσθενεῖς καὶ οἱ ἡλικιωμένοι. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ σχετικὴ ἐνημέρωση τῶν πιστῶν ἐγκαίρως.

3. Μεγάλη Τετάρτη

α'. Τὸ ἅγιο Εὐχέλαιο τελεῖται κανονικὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Τετάρτης τὴν ὠρισμένη ὥρα, ἀπὸ τοὺς Ἐφημερίους τῆς Ἑνορίας.

β'. Ἡ Ἱερὴ Ἀκολουθία τοῦ Νιπτῆρος τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Τετάρτης θὰ τελεσθεῖ κανονικά. Στό «Ὅτε οἱ ἔνδοξοι Μαθηταί...» λιτανεύεται ἡ εἰκόνα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἀπαράλλακτα, ὅπως ἡ εἰκόνα τοῦ Νυμφίου τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἑσπέρας.

4. Μεγάλη Πέμπτη

α'. Τὸ πρωῒ τῆς Μεγάλης Πέμπτης τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μὲ ἄμφια λαμπρά, ὄχι πένθιμα. Κατὰ προτίμηση κόκκινα. Στὶς Ἑνορίες μας τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες, κατὰ τὸ καθορισμένο πρόγραμμα.

Ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα αὕτῃ, ὅπως καὶ αὕτῃ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, προσέρχονται ἄθρόα οἱ πιστοὶ νὰ μεταλάβουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, πρέπει νὰ ἐντείνουμε τὴν μέριμνά μας, ὥστε νὰ κατηχήσουμε σωστὰ τοὺς πιστοὺς μας νὰ γνωρίσουν τὴν οὐσία τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ καὶ νὰ συμμετέχουν σὲ αὐτό «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης».

β'. Ἡ θεία Λειτουργία τελεῖται συνημμένως στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ἡ εἴσοδος γίνεται μὲ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο.

γ'. Τὸ ἐκτενὲς εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα ἀναγιγνώσκεται χύμα.

δ'. Ὅσοι Ἐφημέριοι θὰ ἐτοιμάσουν Ἅγιο Ἄρτο, γιὰ νὰ κρατηθεῖ στὸ Ἄρτοφόριο, πρέπει νὰ προσέξουν, ὥστε νὰ ὁλοκληρωθεῖ τὸ ἔργο τους μὲ εὐλάβεια. Γιὰ τὸν τρόπο ἀφυγράνσεως ἢ τοι ἐψήσεως τοῦ Ἁγίου Ἄρτου ἔχουμε δώσει σχετικὲς ὁδηγίες.

ε'. Στὴν Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν τὰ «Ἀντίφωνα» ψάλλονται σὲ γοργὸ ρυθμὸ, εἰρμολογικό. Τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα

διαβάζονται όλα από την Ὁραία Πύλη, πλην τοῦ τελευταίου ποῦ ψάλλεται. Μετὰ ἀπὸ κάθε Εὐαγγέλιο ὁ Ἱεροψάλτης λέγει· «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ Σου Κύριε, δόξα σοι». Μόνο μετὰ τὸ 12ο λέγει· «Δόξα Σοι Κύριε, δόξα Σοι».

στ'. Ἡ ἔξοδος τοῦ Ἑσταυρωμένου γίνεται ὡς ἑξῆς:

Ὁ προεξάρχων τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας Ἱερέας προετοιμάζει τὸν Ἑσταυρωμένο γιὰ τὴν λιτανεία ποῦ ἔχει μετακινηθεῖ προηγουμένως ἀπὸ τὴν μόνιμη θέση του, ἔχει ξεσκονισθεῖ καλὰ καὶ ἔχει τοποθετηθεῖ ὀρθίως στὸν τοῖχο μέσα στὸ ἱερὸ Βῆμα. Ὁ Ἱερέας, φέροντας ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο, λαμβάνει τὸν Σταυρὸ μετὰ τὸ ε' Εὐαγγέλιο στὸ ιε' «Ἀντίφωνο» καὶ τὸν τοποθετεῖ μπροστὰ στὴν ἁγία Τραπέζα μὲ μέτωπο πρὸς τὸν λαό. Καθὼς οἱ Ἱεροψάλτες ψάλλουν τὰ τροπάρια τοῦ οἰκείου «Ἀντιφώνου», ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Σταυρό, ποῦ στηρίζεται στὴν ἁγία Τράπεζα ἢ ὑποβαστάζεται ἀπὸ ἕτερο Συνεφημέριό του. Μετὰ τὸ θυμίαμα κάνει 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο. Ὅταν οἱ Ἱεροψάλτες τελειώσουν καὶ τὸ τελευταῖο τροπάριο τοῦ «Ἀντιφώνου» καὶ ἐπικρατεῖ ἀπόλυτη σιγή, ὁ Ἱερέας ἀφήνει λίγα δευτερόλεπτα σιωπῆς νὰ περάσουν καὶ ἀρχίζει σιγά-σιγά νὰ ἀπαγγέλλει τὸν α' στίχο τοῦ τροπαρίου «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου...» τρεῖς φορές κρατώντας χρονικὴ ἀπόσταση τῆς μιᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καλὸ εἶναι νὰ συγχρονισθεῖ τὴν ὥρα αὕτῃ καὶ ἡ κρούση τῆς καμπάνας, ὥστε νὰ κτυπᾷ πένθιμα στὴν διάρκεια τῶν διακοπῶν τῆς φωνῆς τοῦ Ἱερέως καὶ σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς λιτανείας τοῦ Ἑσταυρωμένου μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Λέγοντας ὁ Ἱερέας γιὰ τρίτη φορὰ τὰ «Σήμερον κρεμᾶται...» σηκώνει τὸν Σταυρό, στρέφεται πρὸς τὸν λαό καὶ τὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν λιτανεύει, πηγαίνοντας δεξιὰ καὶ γύρω-γύρω ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἁγίου Βήματος. Ἀπαγγέλλει

ἀργά-ἀργά καὶ μὲ διακοπές, ὑπολογίζοντας νὰ ὁλοκληρώσει τὴν ἀπαγγελία, ὅταν θὰ ἔχει διασχίσει ὅλο τὸν Ναὸ καὶ θὰ ἔχει φθάσει στὸν Σολέα. Προηγοῦνται τοῦ Ἱερέως οἱ λαμπαδοῦχοι, τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ τὸ θυμιατό. Ὄταν φθάσουν στὸν Σολέα, τοποθετεῖ τὸν Σταυρὸ στὴν ἐτοιμασμένη θέση καὶ καθὼς οἱ Ἱεροψάλτες ἐπαναλαμβάνουν ψαλτὰ τό «*Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου ...*» θυμιάζει. Στό «*Προσκυνοῦμέν σου τὰ Πάθη Χριστέ*» ὁ Ἱερέας κάνει σεμνοπρεπῶς 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένον καὶ ἀποχωρεῖ μέσα στὸ ἅγιο Βῆμα.

ζ'. Ἡ προβλεπομένη δισκοφορία διεξάγεται μετὰ τὸ πέμπτο Εὐαγγέλιο κατὰ τὴ διάρκεια πού θὰ ψάλλονται τό ἱγ' καὶ τό ιδ' Ἀντίφωνο καὶ πρό τοῦ ιε' Ἀντιφώνου «*Σήμερον κρεμᾶται...*». Ἐνημερῶστε τοὺς Ἱεροψάλτες νὰ δώσουν τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο στοὺς ἐπιτρόπους πού θὰ περιφέρουν τὸν δίσκο νὰ ὁλοκληρώσουν τὴν διακονία τους ἐγκαίρως.

η'. Ἡ προσκύνηση τοῦ Ἑσταυρωμένου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς νὰ γίνῃ μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Πρὸς τοῦτο θὰ ἐπαναληφθεῖ καὶ ἐδῶ ὅ,τι προελέχθη γιὰ τὴν προσκύνηση τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου. Δηλαδή ἐντεταλμένοι ἐνορίτες θὰ κρατοῦν τὶς θύρες τοῦ Σολέα κλειστὲς καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέπουν τὴν εἴσοδο σ' αὐτὸν γιὰ προσκύνηση. Ἔτσι θὰ ὑπάρξει τάξη καὶ ἡσυχία.

θ'. Τὸ στόλισμα τοῦ Ἐπιταφίου πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ εὐσεβεῖς γυναῖκες τῆς Ἑνορίας. Ἀποφύγετε τὶς δαπάνες γιὰ ἐξεζητημένους δαπανηροὺς στολισμούς. Οἱ συνθῆκες τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως δὲν ἐπιτρέπουν προκλητικὲς σπατάλες.

5. Μεγάλη Παρασκευή

α'. Ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων καὶ Βασιλικῶν Ὠρῶν ἀρχίζει στίς 8.00 π. μ. Κάθε Ὠρα διαρκεῖ 0.30'. Οἱ Μεγάλες Ὠρες θὰ τελειώσουν στίς 10.00 π. μ. Ταυτόχρονα θὰ ἀρχίσει ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἢ τῆς Ἀποκαθλώσεως. Ὁ Ἑσπερινὸς διαρκεῖ δύο ὥρες καὶ θὰ τελειώσει στίς 12 μ. Κατὰ τὸν Μέγα Ἑσπερινὸ ἡ ἁγία Τράπεζα καὶ οἱ Ἱερεῖς φοροῦν ἅμφια λαμπρά, ὅχι πένθιμα. Ἡ Ἐκκλησία δὲν πενθεῖ πλέον. Ὁ Κύριος, μετὰ τὸ «Τετέλεσται», εἶναι πλέον Νικητής. Εἶναι ὁ «Βασιλεὺς τῆς δόξης».

β'. Τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ εἴθισται κατὰ τὴν Ἀποκαθήλωση, ἡ ὁμιλία νὰ ἐκφωνεῖται εὐθὺς μετὰ τὰ παλαιοδιαθηκικὰ ἀναγνώσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ πρὸ τοῦ Ἀποστόλου. Πρόκειται γιὰ ὁμιλία, ἡ ὁποία ἐνέχει μὲν ἀρκετὸ συναισθηματικὸ στοιχεῖο, ὅμως προσφέρει καὶ στερεὰ διδαχὴ στοὺς ἀκούοντες. Τὸ κήρυγμα λοιπὸν τῆς Μεγάλῃ Παρασκευῇς πέραν τοῦ λυρισμοῦ, ἀπαιτεῖ συγκεκριμένες θέσεις, καὶ μικρὴ διάρκειά. Φροντίστε ὅσοι προτίθεσθε νὰ μιλήσετε, νὰ προετοιμασθεῖτε καλά.

γ'. Ἡ δυσκοφορία στὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία τῆς Ἀποκαθλώσεως διεξάγεται λεγομένων τῆς Ἑκτενοῦς καὶ τῶν Πληρωτικῶν. Ὁ Ἱερέας κάνει τὴν σχετικὴ ἀνακοίνωση καὶ οἱ ἐντεταλμένοι συνεργάτες εἶναι ἔτοιμοι, χωρὶς καθυστέρηση, νὰ ὁλοκληρώσουν τὸ ἔργο τους πρὸ τῆς λιτανείας τοῦ Ἐπιταφίου.

δ'. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου τὸ ἑσπέρας τελεῖται στοὺς Ναοὺς μὲ τὰ φῶτα ὅλα ἀναμμένα καὶ ἅμφια λαμπρά. Ὁ Ἱερέας καὶ ὁ Διάκονος ἐνδύονται στὸν Κανόνα ἅπασα τὴν ἱερατικὴ στολή. Ὅταν ψάλλονται τὰ Ἐγκώμια, ὁ Ἱερέας εὐρίσκεται πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου. Στὴν ἀρχὴ κάθε στάσεως, ὁ Ἀρχιερέας ἢ ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Ἐπιτάφιο καὶ τοὺς πιστοὺς, καὶ στό «Ἑρρανὰν τὸν Τάφον» ραντίζει τὸν

Ἐπιτάφιο με ἀρώματα καὶ ἄνθη καὶ ὅλους τοὺς ἐκκλησιαζομένους, περιερχόμενος τὸν ἱερὸ Ναό.

ε΄. Γιὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου νὰ ἐνημερώσετε ἐγκαίρως τὴν Ἀστυνομία γιὰ τὸ δρομολόγιο ποὺ θὰ ἀκολουθήσετε, ὥστε νὰ λάβει τὰ ἀπαραίτητα μέτρα τάξεως καὶ κυκλοφορίας τῶν ὀχημάτων.

στ΄. Μετὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου καὶ τὴν ἐναπόθεση του στὴν ἁγία Τραπέζα, τοποθετεῖται στὸ Κουβούκλιο τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, ὥστε αὐτὸ νὰ προσκυνεῖ ὁ λαός, ποὺ συνεχίζει νὰ προσέρχεται γιὰ προσκύνηση τοῦ Ἐπιταφίου.

6. Μέγα Σάββατο

α΄. Κατ' αὐτὸ ἐπίσης θὰ τελεσθοῦν δύο θεῖες Λειτουργίες στὶς Ἑνορίες μας γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν, ὅπως καὶ τὴν Μεγάλη Πέμπτη κατὰ τὸ ἰσχύον Πρόγραμμα.

β΄. Κατὰ τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεός» κρούονται χαρμόсуна οἱ κώδωνες τοῦ Ναοῦ καὶ σκορπίζονται κατὰ τὴν τάξη τὰ βαῖα.

ΠΑΣΑ ἈΛΛΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΤΗΤΟΣ
ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΣΜΟ
ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΒΛΗΤΕΣ

7. Τελετή, Ὁρθρος καὶ θεία Λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως

α'. Στις 11 μ.μ. θα κρούσουν οι κώδωνες τῶν ἱερῶν Ναῶν χαρμόсуна καὶ ὁ Ἱερέας θα ἐκφωνήσῃ «*Εὐλογητὸς ὁ Θεός...*» γιὰ νὰ ἀρχίσει ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτικοῦ μὲ τὰ φῶτα σβησμένα. Στις 11.30' μ. μ. ἀρχίζουν οἱ Ἱεροψάλτες νὰ ψάλλουν μέσα στὸ Ἱερό τό «*Ἰδού σκοτία καὶ πρωΐ...*». Στις 11.40 μ. μ. ὁ Ἱερέας θα ψάλλῃ τό «*Δεῦτε λάβετε φῶς...*» ποὺ ἐπαναλαμβάνουν καὶ οἱ Χοροὶ τῶν Ἱεροψαλτῶν. Ὁ Ἱερέας ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης προσφέρει μὲ τὴν λαμπάδα τοῦ τῷ φῶς στοὺς πιστοὺς γιὰ νὰ ἀνάψουν τὶς δικές τους. Τὸ ἅγιο φῶς ὁ Ἱερέας τὸ λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἀκοίμητη κανδήλα ποὺ καίει πίσω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα. Στὰ 20 λεπτά ποὺ μεσολαβοῦν μέχρι τῆς 12ης μεσονυκτίου, ὁ Ἱερέας ἐπὶ κεφαλῆς πομπῆς κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐξέδρα, ποὺ εἶναι στημένη στὸ προαύλιο τοῦ Ναοῦ. Προπορεύονται οἰλαμπαδοῦχοι, τὰ ἐξαπτέρυγα, τὸ λάβαρο καὶ ἡ εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως, κ.λπ. Στὴν ἐξέδρα διαβάζεται τὸ προβλεπόμενο Εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα, ποὺ εἶναι τὸ Δεύτερο Ἑωθινὸ καὶ τὸ Ἀναστάσιμο μῆνυμά μας καὶ στὶς 12 ἀκριβῶς ὁ Ἱερέας ἀπαγγέλλει τό «*Δόξα τῇ ἀγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ...*» καὶ ψάλλῃ τό «*Χριστὸς Ἀνέστη...*».

β'. Ὁ δίσκος περιάγεται ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τῆς Ἑνορίας ἐγκαίρως, κατὰ τὴν η' καὶ θ' ὥδὴ τοῦ Κανόνος, πρὸ τοῦ «*Ἰδού σκοτία καὶ πρωΐ...*»

γ'. Ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ νὰ ὑποδείξετε στοὺς πιστοὺς νὰ παραμείνουν στὴν ἀναστάσιμη θεία Λειτουργία.

δ'. Συνεννοηθεῖτε μὲ τοὺς Ἱεροψάλτες σας γιὰ τὴν τήρηση τῶν κατωτέρω·

12 Μεσονυκτίου· Ἀκολουθία Ἀναστάσεως.

12-12.45' πρωινή· Ὁ Ὅρθρος. Ὁ Κανόνας ἀρχίζει νὰ ψάλλεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐξέδρα καὶ καθὼς ἡ πομπὴ ἐπιστρέφει στὸν Ἱερὸ Ναό.

12.45 - 2.00 πρωινή· Ἡ Θεία Λειτουργία.

ε'. Τὸν Κατηχητικὸ Λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου θὰ ἀναγνώσετε στὸ τέλος τοῦ Ὅρθρου, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς θείας Λειτουργίας.

8. Ἡ Ἀγάπη

Τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα στὶς 10.00 π. μ. θὰ τελεσθεῖ στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Καισαριανῆς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης. Θὰ συμμετάσχετε ὅλοι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. Πρὸς τοῦτο θὰ ἀφίχθεῖτε μέχρι τὶς 9.30 π. μ. στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ γιὰ νὰ ἐνδυθεῖτε.

Στοὺς ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης θὰ γίνῃ τὸ ἀπόγευμα τὴν ὠρισμένη ὥρα.

9. Τὸ Πασχαλινὸ Μήνυμά μας

Συνημμένως ἀποστέλλουμε καὶ τὸ Πασχάλιο Μήνυμα γιὰ νὰ τὸ ἀναγνώσετε στὴν τελετὴ τῆς ἀναστάσεως ἀπὸ τὴν ἐξέδρα.

Πατέρες καὶ Ἀδελφοί

Εὐχομαι μὲ ἱερὴ κατάνυξη νὰ διέλθουμε τὶς ἅγιες ἡμέρες ἐπιτελοῦντες εὐαρέστως στὸν Θεό τὴν ἱερὴ ἀποστολὴ μας ἀφοῦ γίνουμε μάρτυρες τῶν τοῦ Χριστοῦ Παθημάτων νὰ ἀναδειχθοῦμε καὶ κοινωνοὶ τῆς δόξης ποὺ θὰ ἀποκαλυφθεῖ μελλοντικά, ὅπως αὐτοχαρακτηριζόταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος «*μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ*

παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός» (Α΄ Πέτρου ε΄, 1)

Σὲ σᾶς προσωπικῶς καὶ στὶς οἰκογένειές σας εὐχομαι νὰ ἔχετε τὴν εὐλογία, τὴν εἰρήνη καὶ τὴν χαρὰ τοῦ ἀναστάντος Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καλή Ἀνάσταση καὶ Χρόνια Πολλά

Μετά πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.

